

MIGRACIJE KOT DRUŽBENI IN ZGODOVINSKI FENOMEN

Alenka Pipan*

Povzetek

Migracije so aktualen problem v slovenski družbi in evropski migracijski politiki. Slovenija je bila v nekdanji skupni državi dežela priseljevanja, še zlasti po letu 2008 pa vedno bolj dežela izseljevanja, zlasti mladih, kar označujemo kot beg možganov. Migracije kot posebna učna tema niso izpostavljene v učnih načrtih za geografijo, zgodovino, domovinsko in državljansko kulturo in etiko, so pa sestavni del omenjenih učnih načrtov. Migracije bi lahko celostno spoznavali v okviru mednarodnega dneva migrantov. Pri pouku domovinske in državljanske kulture in etike bi lahko razmišljali o sprejemanju drugačnih v multikulturni družbi, kršenju in spoštovanju pravic migrantov. V omenjeni projekt bi vključili še učitelje za slovenščino, glasbeno in likovno umetnost, ker so migracije našle svoj odmev v literaturi in umetnosti.

Ključne besede: migracijska politika, pravice migrantov, mednarodni dan migrantov.

MIGRATION AS A SOCIAL AND HISTORICAL PHENOMENON

Abstract

Migration is an actual problem in Slovenian society and in European migration policy. Slovenia was a country of immigration in the former common state of Yugoslavia, but has been, especially after the year 2008, increasingly a land of emigration, particularly of young people, which we refer to as brain drain. Migration as a specific learning topic is not set out in the curriculum for geography, history, patriotic and civic culture, and ethics, but is an integral part of these curricula. We could learn about migration holistically in the framework of the International Migrants Day. At the instructions of patriotic and civic culture and ethics we could think about the acceptance of people who are different in a multicultural society, and about violations of and respect for the rights of migrants. In this project would be included teachers of the Slovenian language, music, and fine arts, because migration found its' echo in literature and the arts.

Keywords: migration policy, rights of migrants, International Migrants Day.

Uvod

Preseljevanje je v učnem načrtu za geografijo omenjeno pri posameznih učnih temah, medtem ko kot samostojna učna tema ni vključena. Namesto

* Alenka Pipan je diplomantka Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
alenska.pipan@gmail.com

tujke migrirati uporablja le besede naselitev,¹ poselitev,² selitev,³ odseljevanje,⁴ prenaseljenost.⁵ Enako velja za učna načrta za zgodovino, domovinsko in državljansko kulturo in etiko. V 21. stoletju sta aktualna problema migriranje prebivalstva in z njim povezano vprašanje kršenja oziroma spoštovanja človekovih pravic. Migracije sem raziskovala z zgodovinskega in s sociološkega vidika. Pozabila nisem niti na literaturo, likovno in glasbeno umetnost. Medpredmetno povezovanje različnih predmetnih področij se lahko izrazi v projektnem delu glede na motiviranost učečih se, zato je smiselno raziskovati migracije v okviru mednarodnega dneva migrantov.

Mednarodni dan migrantov

Skupščina ZN je decembra 1990 sprejela Mednarodno konvencijo o varstvu pravic migrantov na delu in njihovih družinskih članov. Konvencija je prepoznala ekonomske razloge kot glavni motiv za selitev. Posledično so predpostavljali, da naj bi se ti migranti vrnili v svoje izvirne države.⁶ Število migrantov se je z leti zviševalo, zato je leta 2000 Skupščina ZN razglasila 18. december za mednarodni dan migrantov.⁷ V Sloveniji ločimo prvo (prvo prebivališče v tujini), drugo (vsaj eden od staršev je imel prebivališče v tujini) in tretjo (vsaj eden od starih staršev je imel prebivališče v tujini) priseljenko generacijo.⁸ Zgodovina človeka je zgodovina selitev, ki je pogojena z različnimi naravnimi, eksistencialnimi, družbenimi in ekonomskimi dejavniki. Gibalo sodobnih migracij so posledice globalizacije, kot so velike razlike v razvitosti držav.⁹ Mednarodna organizacija za migracije (IOM) predvideva, da je na svetu približno 200 milijonov ljudi, ki ne prebivajo več v izvorni državi.

Migracije v Sloveniji

Slovensko ozemlje ni bilo izvzeto iz globalnih migracijskih tokov. V 20. stoletju je bilo odseljevanje med vojnami ekonomske, nato politične narave. V letu 1963, ko so se odprle državne meje, se je pojavilo zdomstvo (začasno bivanje v tujini zaradi zaposlitve, šolanja), ki je bilo del jugoslovanske migracijske politike do leta 1991.¹⁰ Največ priseljencev iz jugoslovanskih republik je Slovenija sprejela med letoma 1970 in 1988. Po osamosvojitvi so lahko zaprosili za slovensko državljanstvo, tako da ima Slovenija visok delež državljanov, rojenih v tujini.¹¹ Po letu 2004, ko je Slovenija postala članica EU, se še vedno priseljujejo novodobni migranti iz držav nekdanje jugoslovanske države.¹²

Med gospodarsko krizo in recesijo slovenska država vedno bolj postaja država odseljevanja kot priseljevanja. Med letoma 2008 in 2012 je bilo

1 Kolnik, Karmen et al. Učni načrt. *Program osnovna šola. Geografija*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2011, 6. URL: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_geografija.pdf (Dostop: junij 2014).

2 Kolnik et al., *Učni načrt*, 12.

3 Prav tam, 18–19.

4 Prav tam, 17.

5 Prav tam, 14.

6 Dolenc, Danilo. »Mednarodni dan migrantov 2013.« Članice EU niso ratificirale konvencije. URL: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5947 (Dostop: junij 2014)

7 Razpotnik, Barica. »Mednarodni dan migrantov 2012.« URL: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5210 (Dostop: junij 2014).

8 Prav tam.

9 Dolenc, »Mednarodni dan migrantov 2013.«

10 Prav tam.

11 Prav tam. Vsak štirinajsti državljan se je priselil.

12 Prav tam.

Migracije pri geografiji

40 000 meddržavnih selitvenih procesov. Več je bilo odselitev, približno 25 000, kot priselitev. Pogosto se omenja beg možganov, to je ljudi z najmanj višješolsko izobrazbo. Statistični podatki kažejo, da so visoko izobraženi državljani RS, rojeni v Sloveniji, mobilnejši od preostalega prebivalstva. Ti se največ odseljujejo, a hkrati tudi priseljujejo, saj so na primer njihove zaposlitve v ustanovah EU časovno omejene. Slovenije je izgubila skoraj 1000 ljudi,¹³ starih od 25 do 44 let, z najmanj terciarno izobrazbo.¹⁴ Po analizi statističnih podatkov bi lahko dejali, da je slovenska družba postala bolj emigracijska kot imigracijska, a v Slovenijo kot ciljno državo se še vedno priseljujejo tuji priseljenci, ki pomlajujejo slovensko družbo.¹⁵ Delež tujih državljanov se je lani zvišal na 4,7 Odstotka. Izrazito se je povečal delež državljanov EU med priseljenimi tuji državljani, to je s 7,6 odstotka na 16,9 odstotka.¹⁶

Vzroki za preseljevanje so različni, zato v geografiji ločimo politične, ekonomske (beg možganov, iz vasi v mesto), verske migracije ali migracije zaradi naravnih nesreč (poplave, vulkanski izbruhi, potresi). Migracije ločimo še glede na prostor (notranje, zunanje), čas (začasne, stalne, dnevne, sezonske) in druga merila (prisilna, prostovoljna migracija). Ljudje se odseljujejo (emigrirajo) in priseljujejo (imigrirajo). Posledica teh dveh procesov je migracijski saldo, ki je lahko pozitiven ali negativen. Selitve povzročajo spremembe tako v državi priseljevanja kot odseljevanja.

Tako kot Jurij Senegačnik sem opazila, da v učnem načrtu za geografijo v osnovni šoli ni migracij kot posebne učne teme. V veljavnem učnem načrtu za geografijo v osnovni šoli ni tujke migracija, medtem ko se omenja poselitev, ki je tesno povezana s preseljevanjem, in selitve ljudstev v povezavi z zgodovino.¹⁷

V šestem razredu je fizična geografija v prednosti, a lahko v okviru mednarodnega dneva migrantov raziskujemo migracije kot del družbene geografije.¹⁸ V sodelovanju z učiteljem likovne umetnosti lahko učenci izdelajo globus in nanj označijo območja, kamor so se preselili Slovenci (Nemčija, Argentina, ZDA, Avstralija).

V sedmem razredu učeči se spoznavajo regionalno geografijo Evrope in Azije. Učbeniki se neenako posvečajo migracijam.¹⁹ Z medpredmetnim povezovanjem slovenščine, geografije, zgodovine in domovinske in državljske kulture lahko učeči se intervjuvajo priseljence, kdaj, kako in zakaj so se priselili v Slovenijo. Povprašajo jih lahko o poteku asimilacije, kako so se prilagodili na novo družbeno okolje in kako jih je sprejela okolica.

13 Prav tam. Največ ljudi prebiva v Nemčiji (več kot 22 tisoč). Sledita Avstrija in Italija.

14 Prav tam.

15 Prav tam.

16 Razpotnik, Barica. »Prebivalstvo, podrobni podatki, Slovenija, 1. januar 2014 – končni podatki.« URL: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=6238 (Dostop: junij 2014).

17 Senegačnik, Jurij. »Migracije v slovenskih šolskih geografskih učbenikih.« *Dela*, 39/40 (2013), 181. URL: <http://revije.ff.uni-lj.si/Dela/article/view/dela.40.10.179-195/2019> (Dostop: junij 2014).

18 Senegačnik, »Migracije«, 182.

19 Prav tam.

V osmem razredu so več pozornosti deležne migracije v obe Ameriki in Avstralijo z Oceanijo. Bolj kot sedanji migracijski procesi je izpostavljeno obdobje velikih geografskih odkritij. Ko se je odkrival novi svet, so evropske kolonialne sile vsiljevale svoj način življenja in verovanja ter izkoriščale delovno silo prvotnih prebivalcev, ki so bili neodporni proti evropskim boleznim. Učenci lahko na svetovnem zemljevidu vrišejo smeri odkrivanja novega sveta. Med starim in novim svetom je prišlo do izmenjave domačih živali in kulturnih rastlin, ki so postale sestavni del evropskih jedilnikov. Učeči se lahko z učiteljem gospodinjstva sestavijo recepte, v katerih bi kot glavne sestavine uporabili kulturne rastline novega sveta (krompir, koruza, kakav, ananas, rdeče jagode, paradižnik).²⁰ Na črni celini so potekali procesi priseljevanja (belci v Južno Afriko) in odseljevanja (prisilno preseljevanje črnih sužnjev v Srednjo Ameriko).²¹ Belci so v Južnoafriški republiki vodili politiko rasnega razlikovanja v letih 1948 in 1994. Nelson Mandela, Nobelov nagrajenec za mir, je na prvih demokratičnih volitvah leta 1994 postal prvi temnopolti predsednik. Zanimivo bi bilo sodelovanje z učiteljem likovne umetnosti, da bi učenci z ilustracijami nazorno prikazali kršenje človekovih pravic v času apartheida, ko je bela manjšina omejila pravice črnškega prebivalstva, ki je živelo v rezervatih in za borno mezdo garalo v podjetjih tujih družb. V Srednji Ameriki je črna delovna sila iz Afrike obdelovala plantaže. ZDA imajo velike težave z nezakonitim priseljevanjem Mehičanov in posledično mehiške delovne sile. V učbeniku *Geografija Afrike in Novega sveta* so migracije najizčrpnije predstavljene, saj vključuje posledice migracij, ki se kažejo kot izbruh etničnih trenj. Migracijski procesi so ustvarili multikulturno družbo,²² ki jo lahko učenci predstavijo s fotografijami na primeru Slovenije, ki ni odporna proti sodobnim migracijskim procesom.

V devetem razredu se migracije posredno omenjajo, ko se obravnava obča geografska tema o prebivalstvu Slovenije.²³

Jurij Senegačnik ugotavlja, »da pogostnost in zahtevnost obravnave migracij v precejšnji meri naraščata s starostno stopnjo.«²⁴ V osnovnošolskih učbenikih so večje pozornosti deležne zgodovinske migracije in priseljevanje kot aktualni premiki svetovnega prebivalstva in odseljevanje.²⁵ To pomanjkljivost lahko odpravimo s poukom domovinske in državljanske kulture in etike, ki spodbuja aktualizacijo. Glede na to, da se osnovnošolski učbeniki za geografijo bolj osredotočajo na pridobivanje osnovnih informacij, bi lahko v sodelovanju z učiteljem domovinske in državljanske kulture in etike postavili temelje za problemsko in kritično obravnavo migracij, kot je to praksa v srednješolskem izobraževanju.²⁶ V okviru mednarodnega dneva migrantov bi izpostavila Prekmurje kot območje odseljevanja (slovenske delovne sile) in priseljevanja (Angležev). Propad slovenskih gradbenih družb in posledično kršenje pravic migrantov bi učenci predstavili s pomočjo člankov v dnevnem časopisju in uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije. Postavila bi problemsko vprašanje, kako bi

20 Ameriške kulturne rastline so pomembno popestrile enoličen jedilnik v Evropi.

21 Prav tam, 183.

22 Prav tam, 184.

23 Prav tam.

24 Prav tam, 185.

25 Prav tam, 192.

26 Prav tam, 191.

decentralizirali Slovenijo, da bi zmanjšali dnevne migracije v Ljubljano. Učence bi opozorila na sodelovanje gospodarstva in šolstva.

Migracije so proces, ki povezuje različna predmetna področja, kar lahko učence dodatno motivira za delo po pouku, še posebej, če bo njihov trud predstavljen.

Migracije pri zgodovini

Zgodovina raziskuje dogajanje v zgodovinskem času in prostoru. Migracije so v človeški zgodovini vse od prazgodovine, starega, srednjega in novega veka. Nič drugače ni v sodobni zgodovini, ko so postali ilegalni migranti v države EU aktualen in pereč problem evropske migracijske politike. Didaktično priporočilo, naj bodo zgodovinska dogajanja aktualizirana, se lahko realizira v razstavi ali prireditvi ob mednarodnem dnevu migrantov. Ključen trenutek priprav naj bo samostojna in dejavna vloga učencev.²⁷ Učitelj zgodovine naj prevzame vlogo svetovalca in usmerjevalca z uporabo različnih didaktičnih pristopov in medpredmetnim povezovanjem.²⁸ Ključna sta spodbudno okolje in pozitivna delovna klima znotraj pedagoškega kadra, da se lahko timsko in medpredmetno delo uspešno realizirata.

Operativni cilji in vsebine šestega razreda dopuščajo učiteljem veliko strokovne svobode. Zanimiv bi bil prikaz glavnih migracijskih tokov po posameznih zgodovinskih obdobjih s pomočjo časovnega traku in ilustracij.²⁹ Pri tem bi bili šestošolcem v pomoč učenci višjih razredov (medgeneracijsko sodelovanje). V učni temi Način življenja³⁰ bi lahko učenci zapisali deset pravil za sožitje in življenje v skupnosti ter ilustrativno prikazali strpnost in nestrpnost v ljubljano izbrani ali izmišljeni družbi.

Pouk zgodovine, slovenščine, glasbene vzgoje in gospodinjstva bi lahko načrtovali glede na prehranjevalne navade različnih narodov in religij. Zapise receptov za tipične jedi in opise različnih šeg in navad bi lahko učenci popestrili z ljudskimi instrumenti in nošami.³¹ Način življenja se je spreminjal v posameznih obdobjih prazgodovine. Poljedelci in živinorejci so se stalno naselili v rodovitnem polmesecu, kjer so nastale prve visoke kulture in temelji državne ureditve. Na slovenskem ozemlju se je prazgodovina (materialni viri) končala s prihodom Rimljanov. Učenci bi lahko narisali ali iz različnih materialov ustvarili maketo koliščarskega naselja na Ljubljanskem barju.³²

Srednji vek je zaznamovalo veliko preseljevanje ljudstev (Slovanov, Germanov, Avarov, Hunov).³³ Učenec in učenka bi lahko z ljubezenskim pismom opisala težave, na katere so naletele zveze med pripadnico staroselskega ljudstva in na primer pripadnika Germanov. V pomoč bi jim bil Finžgarjev roman *Pod svobodnim soncem*. Vpadi ljudstev v Evropo so se

27 Kunaver, Vojko et al. *Program osnovna šola. Učni načrt. Zgodovina*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2011, 40. URL: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_geografija.pdf (Dostop: junij 2014).

28 Kunaver, *Zgodovina*, 41.

29 Prav tam, 7. Ostanki preteklosti (spoznavamo zgodovino).

30 Prav tam, 8–9. Način življenja.

31 Pri tem bi izhajali iz dejstva, da otroci priseljencev sodelujejo v folklornih skupinah, ki ohranjajo šege in navade njihove izvirne države.

32 Prav tam, 10. Prazgodovina na Slovenskem.

33 Prav tam, 14. Srednji vek – oblikovanje nove kulturne in politične podobe Evrope.

nadaljevali s turškimi vpadi in križarskimi pohodi.³⁴ Morebiti bi izpostavila muslimanske Mavre v Španiji kot primer nasprotij med katoliškim in muslimanskim prebivalstvom. V novem veku so Evropejci s plovbo po morju odkrivali neznani svet.³⁵

Osmošolci bi na svetovnem zemljevidu označili Kolumbovo pot in izmenjavo kulturnih rastlin in živali. Problemsko bi predstavili ravnanja osvajalcev, ki so z današnjega vidika kršili človekove pravice. Pri tem bi se osredotočili na ustanavljanje kolonij, vlogo misijonarjev in plantažno gospodarstvo. Učenci bi razmišljali, kako bi kot kolonizatorji osvajali svet 15. stoletja, ali bi lahko preprečili nasilje in kršenje človekovih pravic. Od odkritja Amerike do konca prve svetovne vojne so veliko sprememb doživeli gospodarstvo, promet, znanost. Še hitrejši razvojni tempo je sledil v najnovejši dobi, po prvi svetovni vojni, ko je človek začel odkrivati veselje. Hiter razvojni tempo ni prinesel le pozitivnih vplivov na človeka in planet Zemljo, ki je vedno bolj ogrožena zaradi ekoloških težav, ki so posledica gostote prebivalstva, širjenja industrije,³⁶ škropiv in gnojil.

Smiselno bi bilo izpostaviti ekonomske in politične migrante s slovenskega ozemlja. Omenjeni tematiki spadata v 20. stoletje, ko so se ljudje iz vasi priseljevali v mesta zaradi dela v industriji.³⁷ Slovenci so med vojna šli s trebuhom za kruhom v Ameriko,³⁸ kar lirčno izpove Klopčičeva pesem *Mary se predstavi*. Učenci bi lahko navezali stike s slovenskimi izseljenci in jih povprašali, kako ohranjajo slovenstvo v tujem svetu. Zanimivo bi bilo izprašati drugo in tretjo generacijo izseljencev, kako dobro poznajo domovino staršev in koliko govorijo slovensko (delovanje topilnega lonca). Med drugo svetovno se je med Slovenci razplamtela državljanska vojna, zato so se po vojni ljudje, ki niso pripadali zmagoviti strani, izselili (politični azil). Z vstopom Slovenije v EU so padle meje in hkrati ovire za preseljevanje, kar še posebej velja za kroženje delovne sile.

Vseh idej v le enem projektu ni mogoče realizirati, a so zgolj iztočnica za razmišljanje, da bi mednarodni dan migracij glede na aktualna dogajanja, ki smo jim priča v medijih, naletele na odziv v slovenskih šolah. Vzgoja učencev, da multikulturna družba človeka bogati, je pomembna življenjska popotnica.

Migracije pri domovinski in državljanski kulturi in etiki

Človek je rojen v okolje, ki si ga ni izbral. Glede na osebne potrebe in želje, ki se vzporedno z njegovim razvojem pokažejo, se prostovoljno ali pod prisilo odloči, da bo svoj dodeljeni življenjski prostor spremenil. Prihod v novo življenjsko okolje od posameznika pričakuje prilagajanje, spreminjanje življenjskih navad skladno z večinsko kulturo. Problematika migrantov postane še bolj aktualna in problematična, ko ne gre dobro niti zahodu in vzhodu niti severu in jugu.

³⁴ Prav tam. Sredozemlje – prostor sodelovanja in nasprotij med kulturami.

³⁵ Prav tam, 15. Meje znanega sveta se razširijo.

³⁶ Prav tam, 20. Industrializacija.

³⁷ Prav tam, 23–24. Slovenci v 20. in 21. stoletju.

³⁸ Drnovšek, Marjan, Vilma Brodnik. *Množično izseljevanje Slovencev v Združene države Amerike. Priročnik za učitelje*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2002. URL: http://www.zape.si/srd/pdf/ZGO_izseljevanje_ZDA.pdf (Dostop: junij 2014). Kako so se Slovenci množično izseljevali v ZDA, sta Marjan Drnovšek in Vilma Brodnik kronološko raziskala od kolonialnih časov do 20. stoletja.

V vsebinskem sklopu Posameznik, skupnosti, država³⁹ obravnavamo skupnosti in kulturo sobivanja,⁴⁰ saj se mladi v sekundarni socializaciji srečajo z vrstniki, ki imajo drugačno barvo kože, manjšinsko vero⁴¹ ali narodnost. Za študijo primera in primerjave bi izpostavila dve leposlovni deli, ki sta nastali med drugo svetovno vojno (Dnevnik Ane Frank) oziroma v času obleganja Sarajeva (Zlatin dnevnik), in sta nazoren primer kršenja človekovih pravic. V Sloveniji se varuh človekovih pravic, ki bi ga lahko šole večkrat povabile v svoje vrste, aktivno ukvarja s kršenjem človekovih pravic in dostojanstva. Ljudje, ki zaradi vojne zbežijo od doma, postanejo begunci. Učenci bi v okviru mednarodnega dneva migrantov predstavili svoj pogled na priseljence in najverjetneje bi kdo lahko opisal svojega najboljšega prijatelja, ki se je s starši priselil v Slovenijo zaradi različnih razlogov. Tako bi lahko otroci manjšinske kulture anonimno zapisali, ali slovenski mladostniki znajo sobivati z drugačnimi. Učenci, ki so jim kršene človekove pravice, bi lahko anonimno obvestili ravnatelja, če bi bila v šoli skrinjica zaupanja. Dober primer raziskovalnega dela bi bilo anketiranje učencev, s katerim bi raziskovali nestrpnost, stereotipe, predsodke in konflikte⁴² med učenci od šestega do devetega razreda. Z življenjskimi zgodbami, ki bi jih izbrali iz časopisnih člankov in leposlovnih del, bi učence pripravili k pripravi vprašalnika, ki bi vključeval nazorne primere, s katerimi bi pri vprašanih poskušali vzbuditi empatijo, aktivno reševanje problemov ter kritično razmišljanje o stereotipih in predsodkih.⁴³ Po teoretičnem uvodu bi tako popestrili raziskovalno delo z empiričnim raziskovanjem.

Domovinska in državljanska kultura in etika vzgaja učence v aktivnega in odgovornega državljanu tudi v osmem razredu, v katerem lahko v različnih vsebinskih sklopih opozorimo na kršenje pravic migrantov, zlasti pa v vsebinskih sklopih Finance, delo, gospodarstvo (kršenje pravic delavcev migrantov, delavske zakonodaje) ter Svetovna skupnost, v katerem je izpostavljena globalizacija in njene posledice (neenakomerna porazdelitev bogastva, rast prebivalstva, svetovni trg dela, selitev industrije).⁴⁴ Predmet usposablja učence za državljansko delovanje v skladu s temeljnimi etničnimi načeli, zato je prav, da učitelj usmerja učence v kritično samostojno raziskovalno delo.⁴⁵ Ker je sodobni svet multikulturn, bi morali mlade vzgajati v sprejemanju drugačnih glede na raso, kulturo, vero. Mlade bi morali vzgajati za strpno življenje v multikulturnem svetu (drugačnost kot del svetovnih spopadov, genocidov, nasilja) in v sprejemanju drugačnih glede na raso, kulturo, religijo. Učence osmega razreda bi usmerili v iskanje aktualnih dogodkov, povezanih z migranti. Novico bi predstavili v obliki časopisnega članka, ki bi mu dodali ideje, kako bi

39 Karba, Pavla et al. *Učni načrt. Program osnovna šola. Državljska in domovinska vzgoja ter etika*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2011, 8–9. http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_DDE_OS.pdf (Dostop: junij 2014).

40 Karba, Pavla ur. *Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Domovinska in državljanska kultura in etika*. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo, 2013, 109–125.

41 Karba, *Učni načrt*, 11. Verovanje, verstva in država so vsebinski sklop, v katerem se lahko učenci manjšinske vere dokažejo pred razredom in ga prepričajo, da njihova religija uči dobre nauke. Med verstvi sveta so vzpostavljeni odnosi sodelovanja in sovražnosti.

42 Prav tam, 8–9.

43 Karba, *Posodobitve pouka*, 126–133.

44 Karba, *Učni načrt*, 13.

45 Prav tam, 20.

predstavljeno problematiko rešili. V pomoč bi jim bila uporaba informacijske tehnologije v računalniški učilnici. Izjemno pomembno je, da se v boj proti rasizmu in ksenofobiji vključujejo mednarodni projekti.⁴⁶

Vsako leto migrira ogromna množica ljudi. Ločimo emigrantske in imigrantske države, ki se spoprijemajo z migrantsko problematiko. Izpostavila bi le nekaj perečih problemov izseljevanja, ki bi jih učenci predstavili v obliki članka:

- francoski parlament je sprejel zakon o prepovedi zakrivanja obraza (kršena pravica do veroizpovedi);
- slovenska gradbena podjetja so neredno izplačevala mesečne dohodeke tujim delavcem, ki so jih novačili s pomočjo zaposlitvenih agencij;
- afriški prebežniki nezakonito priplujejo čez Sredozemsko morje do obal Italije, kjer želijo zaprositi za azil (Tunizija);
- katastrofalne poplave na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini, Srbiji so povzročile začasno migriranje prebivalstva;⁴⁷
- družbena angažiranost priseljencev (Ejga – za lepše Jesenice);
- mladi v Sloveniji se vse pogosteje izseljujejo.

Sklep

V letu 2010 je bila tema 20. nacionalnega otroškega parlamenta »Stereotipi, rasizem in diskriminacija«. S projektnim delom si prizadevamo, da bi učenci znali predstaviti svoje znanje na različne načine (ustno, pisno, ilustrativno, z informacijsko tehnologijo).⁴⁸ Splošni učni cilj, ki ga učitelji želijo razviti pri učencih, je razvijanje sposobnosti za razumevanje in spoštovanje različnih kultur, ver in ras,⁴⁹ da bi postali odgovorni in kritični državljani v multikulturni in globalni družbi 21. stoletja.

Viri in literatura

1. Dolenc, Danilo. »Mednarodni dan migrantov 2013.« URL: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5947 (Dostop: junij 2014).
2. Drnovšek, Marjan, Vilma Brodnik. *Množično izseljevanje Slovencev v Združene države Amerike. Priročnik za učitelje*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2002. URL: http://www.zape.si/srd/ZGO_Izseljevanje_ZDA.pdf (Dostop: junij 2014).
3. Karba, Pavla et al. *Učni načrt. Program osnovna šola. Državlјanska in domovinska vzgoja ter etika*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2011. URL: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_DDE__OS.pdf (Dostop: junij 2014).
4. Karba, Pavla ur. *Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Domovinska in državljanska kultura in etika*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2013.
5. Kolnik, Karmen et al. *Učni načrt. Program osnovna šola. Geografija*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2011. URL: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_geografija.pdf (Dostop: junij 2014).

46 Schauer, Zdenka. »Mladi in migracije – mednarodni projekt YAM.« *Geografija v šoli*, 18/2 (2009), 25–31. Z migrantsko problematiko je treba seznaniti mlade, da bi znali poiskati učinkovitejše rešitve za sožitje v multikulturnem svetu. Omenjeni cilj je želel uresničiti mednarodni projekt YAM.

47 Ljudje, ki so med jugoslovanskimi vojnami kot begunci pribežali v Slovenijo, so maja 2014 pomagali svoji izvorni državi z zbiranjem humanitarne pomoči.

48 Kunaver, *Zgodovina*, 5.

49 Kunaver, *Zgodovina*, 6.

6. Kunaver, Vojko et al. *Učni načrt. Program osnovna šola. Zgodovina*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2011. URL: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_zgodovina.pdf (Dostop: junij 2014).
7. Razpotnik, Barica. »Mednarodni dan migrantov 2012.« URL: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5210 (Dostop: maj 2014).
8. Razpotnik, Barica. »Prebivalstvo, podrobni podatki, Slovenija, 1. januar 2014 – končni podatki.« URL: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=6238 (Dostop: junij 2014).
9. Senegačnik, Jurij. »Migracije v slovenskih šolskih geografskih učbenikih.« *Dela*, 39/40 (2013), 179–195. URL: <http://revije.ff.uni-lj.si/Dela/article/view/dela.40.10.179-195/2019> (Dostop: junij 2014).